

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احیای شب نیمه شعبان

در تولد اولین حجت الهی در پیشگاه خداوند متعال به امر او، ملائک سجده کردند؛ ما نیز این آیین را به دستور برگزیدگان خداوند، در شب میلاد «آخرین حجت الهی» بر پا کرده و جبین شکر را به آستان حضرت دوست می‌ساییم و صف خود را از «غافلان» جدا می‌کنیم. جبرئیل امین در معرفی فضیلت شب نیمه شعبان به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله عرض می‌کند: «این شبی است که درهای آسمان و درهای رحمت، خشنودی خدا، آموزش گناهان، فضل و احسان، توبه، نعمت، جود و بخشش باز است و خداوند - تبارک و تعالی - از بندگان در این شب به عدد موها و کُرک‌های چهارپایان می‌آمرزد:

«فأحيها يا محمد وأمر أمتك بإحيائها و التقرب الي الله تعالي بالعمل فيها، فانها ليلة شريفة و لقد أتيتك يا محمد و ما في السماء ملك الا و قد صف قدميه في هذه الليلة بين يدي الله تعالي، قال: فهم بين راع و قائم و ساجد و داع و متكبر و مستغفر و مسبح، يا محمد ان الله تعالي يطلع في هذه الليلة فيغفر لكل مؤمن قائم يصلي و قاعد يسبح و راع و ساجد و ذاكر، و هي ليلة لا يدعو فيها داع الا استجيب له و لا سائل الا أعطي و لا مستغفر الا غفر له و لا تائب الا تيب عليه و من حرم خيرها يا محمد فقد حرم»؛

«ای محمد! امشب را احیا کن و به امت خود امر کن که احیا کنند و با عبادت تقرب به سوی خدا جویند. به درستی که

این شب بسیار شریف است. یا محمد! هنگامی که به نزد تو می‌آدم، جمیع ملائکه آسمان‌ها صف ایستاده و مشغول به عبادت بودند؛ برخی از آنها ایستاده و برخی در حال رکوع و عده‌ای به سجده و گروهی مشغول دعا بودند. گروهی تکبیر، برخی تسبیح و بعضی استغفار می‌نمودند. یا محمد! به درستی که حق تعالی در این شب نظر رحمت به سوی بندگان افکنده و مؤمنی را که به نماز ایستاده باشد یا نشسته مشغول تسبیح یا در رکوع و سجده و یا دعا باشد، می‌آمرزد. این شبی است که دعای همه دعاکنندگان مستجاب است و به همه گدایان درگاه الهی عطا می‌شود، و هیچ استغفار کننده و توبه کننده‌ای نیست، مگر این که استغفار و توبه‌اش پذیرفته می‌شود. محروم کسی است که از خیر امشب محروم بماند.^۲

در روایتی دیگر آمده است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«اما تعلمين اي ليلة هذه؟ هذه ليلة النصف من شعبان، فيها تُقسم الارزاق و فيها تُكتب الآجال و فيها يكتب وفد الحاج و ان الله تعالي ليغفر في هذه الليلة من خلقه اكثر من عدد شعر معزي كلب و ينزل الله تعالي ملائكته من السماء الي الارض همّة»؛^۳

«آیا می‌دانی امشب چه شبی است؟ امشب شب نیمه شعبان است که رزق و روزی‌ها در این شب تقسیم و اجل‌ها در آن نوشته می‌شود. اسامی حاجیان امسال، امشب نوشته می‌شود و خداوند در آن بیشتر از تعداد موهای بزهای قبیله کلب می‌آمرزد و فرشتگانی را از آسمان به سوی سرزمین مکه نازل می‌فرماید.»

امام محمد باقر علیه السلام درباره فضیلت شب نیمه شعبان، فرموده‌اند:

«هي افضل ليلة بعد ليلة القدر، فيها يمنح الله العباد فضله و يغفر لهم بمنته، فاجتهدوا في القرية الي الله تعالي فيها، فانها ليلة آلي الله عز و جل علي نفسه لا يرد سائلا فيها ما لم يسأل الله معصية و انها الليلة التي جعلها الله لنا اهل البيت بازاء ما جعل ليلة القدر لنبينا صلی الله علیه و آله...»؛^۴

«شب نیمه شعبان، پس از شب قدر با فضیلت‌ترین شب‌ها است. در آن شب خداوند بر بندگان عطا می‌کند و بر آنان منت نهاده، ایشان را می‌بخشد. بنا بر این در تقرب به خدا در آن شب کوشش کنید؛ زیرا خداوند به ذات خود قسم یاد کرده هیچ سائلی را در آن شب رد نکند، مادامی که درباره معصیت از خداوند چیزی نخواهد. آن شبی است که خداوند، آن را برای ما اهل بیت قرار داده است؛ در برابر شب قدر که آن را برای پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله قرار داده بود...».

در روایتی دیگر، امام علیه السلام در پاسخ به پرسش از فضیلت این شب فرمود:

«ما يغفر الله عز و جل فيها من خلقه لأكثر من عدد شعر معزي كلب و ينزل الله عز و جل فيها ملائكته الي سماء الدنيا و الي الارض همّة»؛^۵

«خداوند در این شب خلائق را بیشتر از تعداد موی بزهای قبیله کلب می‌آمرزد و ملائکه‌ای را به آسمان دنیا و سرزمین مکه نازل می‌فرماید»؛ یعنی، خداوند فرشتگان را به آسمان دنیا و از آن جا به زمین نازل می‌کند که ابتدا در مکه نازل می‌شوند.

امام رضا علیه السلام درباره این شب فرمود:

«هي ليلة يعتق الله فيها الرقاب من النار و يغفر فيها الذنوب الكبار... و أكثر فيها من ذكر الله تعالي و من الاستغفار و الدعاء فان ابي عليه السلام كان يقول: الدعاء فيها مستجاب»^٥

«این شبی است که خداوند، بنده‌ها را از آتش جهنم آزاد نموده، گناهان کبیره آنان را می‌آمرزد... بنا بر این در این شب ذکر خداوند تبارک و تعالی و دعا و استغفار زیاد کنید؛ چرا که پدرم (امام هفتم) فرمود: دعا در این شب مستجاب است.»

این شب، شبی است که خداوند از میان زمان‌ها، آن را اختیار نموده است؛ همان طور که از میان مکان‌ها و انسان‌ها، کعبه و پیامبر صلی الله علیه و آله را اختیار کرده است. اُفق فضیلت امشب در تشبیه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نمایان شده است. ایشان می‌فرماید:

«علي بن ابي طالب في آل محمد كفضل ايام شعبان و لياليه و هو ليلة نصفه و يومه»^٦

«علی بن ابی طالب در میان آل محمد، به مانند برترین روزها و شب‌های ماه شعبان؛ یعنی، شب و روز نیمه شعبان است.»

زنده نگه داشتن این شب و عبادت در آن، از وظایف اصلی منتظران است. صاحب المراقبات می‌گوید: «از شب‌هایی که تأکید بر زنده نگه داشتن آن شده است و اعمال و عبادات بسیار ارزشمندی در آن وارد شده که می‌توان گفت: در هیچ شبی - اعم از شب قدر یا غیر آن - مانند آن یا بیشتر از آن نیامده است»^٨.

پی نوشت:

١. این تعبیر گویای این حقیقت است که خداوند متعال افراد زیادی را مورد عفو و بخشش قرار می‌دهد. یعنی همان طوری که شمارش موها و کرک‌های گوسفندان ممکن نیست. شمارش افرادی را که خداوند متعال می‌آمرزد ممکن نیست.

٢. اقبال الاعمال، ج ٣، ص ٣٢٠؛ زاد المعاد، ص ٧٠؛ بحار الانوار، ج ٩٨، ص ٤١٣؛ فوز اکبر، ص ١٩٢.

٣. مصباح‌المتهجد، ص ٨٤٢؛ اقبال، ج ٣، ص ٣٢٥؛ بحار، ج ٩٨، ص ٤١٨.

٤. مصباح‌المتهجد، ص ٨٣١؛ مصباح‌الزائر، ص ٣١٣؛ مزار این مشهدی، ص ٤٠٥؛ اقبال، ج ٣، ص ٣١٥؛ امالی طوسی، ج ١، ص ٣٠٢؛ بحار، ج ٩٨، ص ٤٠٩؛ وسائل‌الشیعه، ج ٨، ص ١٠٦؛ زاد المعاد، ص ٦٩؛ مفاتیح‌الجنان، اعمال شب نیمه‌ی شعبان؛ فوز اکبر، ص ١٠٩.

٥. من لا يحضره الفقيه، ج ٢، ص ٥٨، ح ٢٥٣؛ وسائل‌الشیعه، ج ٨، ص ١٠٥، ح ١، باب ٨.

٦. مصباح‌المتهجد، ص ٨٣٧.

٧. بحار الانوار، ج ٣٧، ص ٥٢.

٨. المراقبات، آیه الله ملک‌تبریزی، ص ١٧٢، ص ١٧٣، اعمال شب نیمه‌ی شعبان.

برای فرجش چه کردیم؟

اللهم صل على محمد
وآله

احیای

شب نیمه شعبان